VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

DINIY ANTROPOLOGIYA

Toshpo'latova Shaxnoza Shuhratovna

Osiyo Xalqaro Universiteti
"Tarix va filologiya" kafedrasi tarix fani o'qituvchisi
toshpulatovashaxnozashuhratovna@oxu.uz

https://doi.org/10.5281/zenodo.10525012

Annotatsiya. Ushbu maqolada Antropologiya — ("antropo" "logos") — odamning kelib chiqishi va evolyutsiyasi, odamzod irqlarining paydo boʻlishi, odamning tana tuzilishidagi normal farq-tafovut, oʻzgaruvchanlik haqidagi fan ekanligini va diniy antropologiya nima va uning turlari, belgilari odam morfologiyasi, antropogenez, irqshunoslik, antropometriya, osteometriya, kraniometriya, sehr, din haqida ma'lumotlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Antropologiya, odam morfologiyasi, antropogenez, irqshunoslik, antropometriya, osteometriya, kraniometriya, sehr va din.

RELIGIOUS ANTHROPOLOGY

Abstract. In this article, it is explained that Anthropology - ("anthropo" "logos") - the origin and evolution of man, the emergence of human races, the normal difference in the structure of the human body, the science of variability, and what religious anthropology is and its types, signs, human morphology, information about anthropogenesis, ethnology, anthropometry, osteometry, craniometry, magic, religion is presented.

Key words: Anthropology, human morphology, anthropogenesis, ethnology, anthropometry, osteometry, craniometry, magic and religion.

РЕЛИГИОЗНАЯ АНТРОПОЛОГИЯ

Аннотация. В данной статье объясняется, что Антропология — («антропо» «логос») — происхождение и эволюция человека, возникновение человеческих рас, нормальное различие в строении человеческого тела, наука об изменчивости, и что такое религиозная антропология и ее виды, признаки, морфология человека, представлены сведения об антропогенезе, этнологии, антропометрии, остеометрии, краниометрии, магии, религии.

Ключевые слова: Антропология, морфология человека, антропогенез, этнология, антропометрия, остеометрия, краниометрия, магия и религия.

Odamning paydo boʻlishida faqat tabiat olamining qonuniyatlarigina emas, balki ijtimoiy va diniy omillar ham muhim rol oʻynagan. Odam paydo boʻlgandan hozirgi holatigacha uning butun hayoti ijtimoiy jamiyatning rivojlanish qonuniyati bilan chambarchas bogʻlangan. Antropologiyaning fan boʻlib rivojlanishida tabiat va jamiyat toʻgʻrisidagi fanlar ijobiy rol oʻynadi. Zamonaviy fan nuqtai nazaridan aytganda, Antropologiya quyidagi uchta katta boʻlimdan iborat: 1) odam morfologiyasi; 2) antropogenez; 3) irqshunoslik (etnik antropologiya)-Morfologiya odamning jismoniy tuzilishidagi belgilarning yosh, jins, kasb va tashqi sharoitga qarab oʻzgarishini tushuntirib beradi. Irqshunoslik odamzod irqlarining kelib chiqish davri va sabablarini, ularning Yer yuziga tarqalishini izohlab, etnogenez muammolarini yechishga ham oʻz hissasini qoʻshadi. Antropologiya oʻzining turlicha tekshirish usullariga (antropometriya, osteometriya, kraniometriya) va koʻp xil asboblariga ega. Bu oʻlka, xususan Oʻzbekiston xalqlarini

VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

antropologik jihatdan oʻrganish 20-yillarda rivojlandi. Bu ishda Oʻrta Osiyo davlat universiteti antropologiya kafedrasi asoschisi va doimiy rahbari L. V. Oshaninning xizmati katta boʻldi. Uning rahbarligida Turkiston boʻylab 29 antropologik ekspedisiyalar uyushtirildi. L. V. Oshanin va uning shogirdlari (V. Ya. Zezenkova, Q. N. Najimov)ning sa'y-harakatlari natijasida Turkiston antropologik jihatidan 3 viloyatga ajratildi. Amudaryo va Sirdaryo oraligʻida yashovchi oʻzbeklar va tojiklar yer yuzidagi mavjud uch irqning (yevropeoid, negroid va mongoloid) biri — yevropeoid irqining "Oʻrta Osiyo ikki daryo oraligʻi tipi"ga mansub deb topildi.

Moskvalik antropolog A. I. Yarxo bu irqni "Pomir-Fargʻona tipi" deb atadi. Fargʻona vodiysidagi Selungʻur va Surxondaryodagi Teshiktosh gʻorlaridan topilgan qadimgi ajdodlarimiz qoldiqlari tufayli Oʻzbekiston Afrika va Old Osiyo hududlari bilan bir qatorda, hozirgi zamon odamlarining paydo boʻlishi jarayoni yuz bergan hududlar tarkibiga kiritildi va bu xulosa fanda uzil-kesil isbotlangan. Oʻzbek xalqiga xos "Oʻrta Osiyo ikki daryo oraligʻi tipi" ning shakllanish davri, makoni va tarixi masalalarida fanda yaqingacha yagona fikr yoʻq edi. Bir guruh olimlar bu irqiy tip bundan 6 — 8 ming yil ilgari shakllandi desa, boshqa bir guruh mutaxassislar bu voqea bundan 3 ming yil ilgari sodir boʻldi deyishdi. Uchinchi guruh olimlari esa uni XVI asrda shakllandi deb hisoblar edilar. Oʻzbek antropologlari (T. Xoʻjayov)ning uzoq yillik izlanishlari natijasida, juda boy antropologik materiallar asosida bu tip bundan 2200 — 2300-yil ilgari shakllana boshlaganligini isbotladilar.

Din antropologiyasi - dinlarning inson bilan aloqasining turli jabhalarini oʻrganuvchi soha. U din psixologiyasi va sotsiologiyasi bilan chambarchas bogʻliqdir.Uning asosi qadimgi miflarga borib taqaladi.

Jumladan, barcha dinlar va diniy tasavvurlarda birinchi odamning paydo boʻlishi Xudo yoki xudolar tomonidan yaratilish gʻoyasi bilan bogʻlanadi. Masalan, qadimgi Bobilda yaratilgan "Enum Elish» dostonida dastlabki inson xudolar oʻrtasida boʻlib oʻtgan urushdan soʻng loy va qondan paydo boʻlgani, Qadimgi Misrdagi afsonalardan birida esa Xnum nomli iloh odamni kulolchilik charxi yordamida loydan yasagani aytiladi. Shu bilan birga, islom, xristianlik va yahudiylik dinlarida ham insoniyat yagona Xudo tomonidan tuprokdan yaratilgani aytilib, ilk inson Odam yoki Adam deb nomlanadi. Umuman olganda, din antropologiyasi barcha dinlardagi inson haqidagi gʻoyalarni oʻrganib, tizimlashtiradi.

Din antropologiyasini oʻrganishda qator metodlar mavjud boʻlib, falsafiy, materialistik maktab vakillari dinshunoslikning bu sohasini ham evolyutsion nazariyaga moslashtirishga harakat qilganlar. Jumladan, koʻplab adabiyotlarda Jahon dinlari oʻzlarining aksar e'tiqodlarini qadimgi Bobil, Misr, Mesopotamiya, fors va hind afsonalaridan oʻzlashtirgani aytib oʻtiladi. Bu, bir yoqlama yondashuv boʻlib, teologik metod tarafdorlari dinlardagi bu oʻxshashlikni ularning bir oʻzakdan kelib chiqishi bilan bogʻlaydilar. Dinshunoslikda esa, barcha dinlarning antropologik qarashlari, hech qanday shaxsiy fikr bildirmagan holda, boricha oʻrganish nazarda tutiladi

Din antropologiyasi dinni boshqa ijtimoiy hayot bilan bog'liq holda o'rganadi.

XII asrning boshlarida Abu Rayhon Buruniy (973-1048), dinlar va madaniyatlarning antropologiyasi bo'yicha batafsil qiyosiy tadqiqotlar yozgan O'rta Yer dengizi havzasi (shu jumladan "Yaqin Sharq") va Hindiston qit'asi. U Hindiston yarim orolidagi xalqlar, urf-odatlar va dinlarni muhokama qildi.

VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

XIX asrda madaniy antropologiyaga bo'lgan qiziqish ustunlik qildi madaniy evolyutsiya; eng antropologlar "ibtidoiy" va "zamonaviy" dinlar o'rtasida oddiy farqni qabul qildi va birinchisi qanday qilib ikkinchisiga aylangani haqida ma'lumot berishga harakat qildi.

XX asrda antropologlarning ko'pchiligi ushbu yondashuvni rad etishdi. Bugungi kunda din antropologiyasi kabi nazariyotchilar ta'sirini yoki ular bilan aloqani aks ettiradi Karl Marks (1818-1883), Zigmund Freyd (1856-1939), Emil Dyurkxaym (1858-1917) va Maks Veber (1864-1920). Din antropologlari, ayniqsa, diniy e'tiqod va amallar siyosiy yoki iqtisodiy kuchlarni qanday aks ettirishi mumkinligi bilan bog'liq; yoki diniy e'tiqod va amallarning ijtimoiy funktsiyalari.

1912-yilda Emil Dyurkgeym, ishiga asoslanib Feyerbax, dinni "jamiyatning ijtimoiy qadriyatlari proektsiyasi", "yaratish vositasi" deb hisoblagan ramziy jamiyat haqidagi bayonotlar", "ijtimoiy buyurtma to'g'risida bayonotlar beradigan ramziy til". Qisqacha aytganda, "din bu o'z-o'ziga sig'inayotgan jamiyatdir".

Antropologlar taxminan 1940 -yil din bilan muttasil edi, deb sehrli fikrlash va bu madaniy mahsulot ekanligi taxmin qildi. Orasidagi to'liq uzluksizlik sehr va din kamida 30-yillarning boshlaridan beri zamonaviy antropologiyaning postulatiga aylandi.

Zamonaviy antropologiyaning dinga bo'lgan munosabati proektsiya g'oya, har qanday dinni inson yaratadi deb taxmin qiladigan uslubiy yondashuv jamiyat unga sig'inadigan, "Xudoga berilgan ijodiy faoliyat inson tomonidan rejalashtirilgan". 1841 yilda, Lyudvig Feyerbax birinchi bo'lib ushbu kontseptsiyani dinni muntazam tanqid qilish uchun asos sifatida ishlatgan. Ushbu proektsion printsipni shakllantirishda taniqli kashshof bo'lgan Giambattista Viko (1668-1744) va uning dastlabki shakllanishi qadimgi yunon yozuvchisida uchraydi Ksenofantlar v. 570 – v. Miloddan avvalgi 475 y.), "Efiopiya xudolari muqarrar ravishda tekis burunli qora, frakiyaliklar esa ko'k ko'zli sariq rangda bo'lishgan".

Dinning ta'rifi. Din antropologiyasining asosiy muammolaridan biri bu dinning o'zi ta'rifidir. Bir vaqtning o'zida antropologlar ba'zi diniy urf-odatlar va e'tiqodlar rivojlanish davrida biron bir davrda barcha madaniyatlar uchun ozmi-ko'pmi universal deb ishongan, masalan, ruhlarga yoki arvohlar, foydalanish sehr nazorat qilish vositasi sifatida g'ayritabiiy, foydalanish bashorat yashirin bilimlarni kashf etish vositasi sifatida va marosimlar kabi ibodat va qurbonlik turli xil hodisalarning natijalariga g'ayritabiiy agentlik orqali ta'sir o'tkazish vositasi sifatida, ba'zan shaklini oladi shamanizm yoki ajdodlarga sig'inish.

Bugungi kunda diniy antropologlar ushbu toifalarning madaniy asoslanganligi to'g'risida bahslashmoqdalar va rad etishmoqda (ko'pincha ularni Yevropa misollari sifatida ko'rishadi).

Antropologlar dinni aniqlash uchun turli xil mezonlarni ko'rib chiqdilar - masalan, g'ayritabiiy narsalarga ishonish yoki marosimga tayanish - ammo ozchilik bu mezonlarning umumbashariy kuchga ega ekanligini ta'kidlamoqda.

Entoni F. S. Uolles dinning to'rt toifasini taklif qiladi, har bir keyingi toifasi avvalgisini o'z ichiga oladi. Biroq, bu sintetik toifalardir va barcha dinlarni qamrab olishi shart emas.

- 1. Individualistik: eng asosiy; eng sodda. Misol: ko'rish vazifasi.
- 2. Shamanistik: yarim kunlik diniy amaliyotchi, dinni davolash uchun, odatda mijozning nomidan ilohiy ilhom uchun foydalanadi. The Tillamook shamanning to'rt toifasiga ega. Shamanlarga misollar: spiritizmchilar, imon tabiblari, palma o'qiydiganlar. O'z mablag'lari bilan olingan diniy hokimiyat.

VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

- 3. Kommunal: e'tiqod va amallarning aniq to'plami; nasl-nasab, yosh guruhi yoki ba'zi diniy jamiyatlar bo'yicha urug'larga ajratilgan odamlar guruhi; odamlar bilim va ajdodlarga sig'inishga asoslangan rollarni bajaradilar.
- 4. Cherkoviy: qishloq xo'jaligi jamiyatlari va davlatlarida hukmronlik qiladi; davlatlarning tashkil etilishi bilan parallel ravishda markazlashgan holda tashkil etilgan va tuzilishi bo'yicha ierarxikdir. Odatda raqobatdosh individualistik va shamanistik kultlarni rad etadi.

Diniy antropologiya vakillari Gans Eduard Xenstenberg va Feliks Xammerlarning fikricha inson tabiatda ruh muhim rol o'ynaydi, bu olimlar ruh tushunchasini insonning psixik faoliyatidan alohida o'rganishdi va ruhning faoliyatini ilohiy kuch bilan bog'lashadi.

REFERENCES

- 1. Najmiddinov J., Karimov J., Turdiyeva D., Dinshunoslik, Qomusiy lugʻat. Imom Buxoriy xalqaro markazi nashriyoti, 2017 480 bet
- 2. https://cyberleninka.ru/article/n/falsafiy-antropologiya-fanining-predmeti-va-ozirgi-zamon-inson-falsafasiga-ba-ishlangan-fanlari-rtasida-egallagan-rni/viewer
- 3. Shakhnoza Shuhratovna, T. (2023). M. S. ANDREYEV'S WAY OF LIFE. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), *1*(10), 655–659. Retrieved from https://grnjournal.us/index.php/STEM/article/view/2280
- 4. Toshpolatova Shakhnoza Shuhratovna. (2023). ETHNOLOGICAL ANALYSIS OF NATIONAL COSTUMES AND RITUALS OF TAJIKS IN THE WORKS OF M. S. ANDREYEV. *International Journal Of History And Political Sciences*, *3*(12), 42–47. https://doi.org/10.37547/ijhps/Volume03Issue12-08
- 5. Toshpo'latova, S. (2023). M. S. ANDREYEV-SCIENTIFIC CAREER. *Modern Science and Research*, 2(12), 801–807. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/27191
- 6. Toshpulatova Shakhnoza Shuhratovna. (2023). ETYMOLOGY OF TAJIK MARRIAGE CEREMONY. *International Journal Of History And Political Sciences*, *3*(11), 17–23. https://doi.org/10.37547/ijhps/Volume03Issue11-05
- 7. Toshpo'latova, S. (2023). ETHNOLOGICAL ANALYSIS OF CALENDRICAL CALCULATION AND LENGTH MEASUREMENTS OF KHUF VALLEY TAJIKS IN THE RESEARCHES OF MS ANDREYEV. *Modern Science and Research*, 2(10), 291-299.
- 8. Toshpoʻlatova, S. S. (2023). TOJIKLAR MILLIY KIYIM-KECHAKLARI VA "BESHMORAK" MAROSIMINING ETNOLOGIK TAHLILI. *SCHOLAR*, 1(28), 395-401.
- 9. Toshpo'latova, S. (2023). A STUDY OF THE WEDDING CEREMONY OF THE TAJIKS OF AFGHANISTAN. *Modern Science and Research*, 2(9), 84-89.
- 10. Toshpo'latova, S., & Ashurova, G. (2023). THE HISTORY AND DESCRIPTION OF THE WORK OF MS ANDREYEV-" ARK BUKHARI". *Modern Science and Research*, 2(9), 404-409.

VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

- 11. Toshpoʻlatova, S. S., & Naimov, I. N. (2023). MS ANDREYEV-OʻRTA OSIYO XALQLARI ETNOGRAFIYASINING YIRIK OLIMI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 1214-1222.
- 12. Naimov, I., & Toshpoʻlatova, S. (2023). MARRIAGE CEREMONY OF TAJIKS IN THE WORK OF MIKHAIL STEPANOVICH ANDREYEV "TADJIKI DOLINI KHUF". *International Journal of Intellectual Cultural Heritage*, *3*(1), 12-16.
- 13. Muxamedovna, G. M. (2023). INNOVATSION TALIM-BUYUK KELAJAK POYDEVORI. World scientific research journal, 17(1), 74-76.
- 14. Muxamedovna, G. M. (2023). UCHINCHI RENESANS DAVRIDA AJDODLARIMIZ MEROSINI ORGANISH ORQALI INTEGRATSION TA'LIMNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH TAMOYILLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 22(1), 35-38.
- 15. Muxamedovna, G. M. (2023). KREATIV YONDASHUV ASOSIDA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH MEXANIZMLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 21(3), 12-14.
- 16. Gadayeva, . M. . (2023). THE UNIQUE SIGNIFICANCE OF MASTERING SOCIAL SCIENCES DURING THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 2(10), 459–464. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/25292
- 17. Vahobovna, S. G. (2021). Khoja Abdulkhaliq Ghijduvani And Its Method. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 2(10), 39-40.
- 18. Srojeva, G. (2023).LOWER ZARAFSHAN **OASIS TOURISM** OPPORTUNITIES. Modern Science and Research, 2(10), 199-204. Retrieved from Srojeva, G. (Srojeva, G. (2023). CONTINUITY IN EDUCATION-CHIEF 834-839. MEZON. Modern Science and Research, 2(12), Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/272382023). CONTINUITY IN EDUCATION-CHIEF MEZON. Modern Science and Research, 2(12), 834–839. Retrieved https://inlibrary.uz/index.php/sciencefrom research/article/view/27238https://inlibrary.uz/index.php/scienceresearch/article/view/25067
- 19. Shaxnoza Baxadirovna, X. (2023). PROVERBS IN THE LEXICOGRAPHICAL ASPECT. *International Journal of Formal Education*, 2(12), 429–437. Retrieved from http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/1771
- 20. Xasanova, S. (2023). STRUCTURAL SEMANTIC CHARACTERISTICS OF PROVERBS. *Modern Science and Research*, 2(12), 619–625. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/27109
- 21. Xasanova, S., & murodova, D. (2023). REPRESENTATION OF THE SYSTEMIC RELATIONS OF RUSSIAN VOCABULARY IN PROVERBS AND SAYINGS. *Modern Science and Research*, 2(10), 276–280. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/24346

VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

- 22. Hasanova, S. (2023). SYSTEM RELATIONS IN THE RUSSIAN LANGUAGE VOCABULARY. *Modern Science and Research*, 2(9), 72–74. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/23900
- 23. Bafoeva, R. (2023). The concept of family in English, Russian and Uzbek proverbs. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), *I*(10), 651–654. Retrieved from https://grnjournal.us/index.php/STEM/article/view/2279
- 24. Rokhila Bafoeva 2023. The Concept of Education in English and Uzbek Proverbs. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769). 1, 9 (Nov. 2023), 292–296.
- 25. Jabborova Aziza Jobirovna. (2023). THE CATEGORY OF ASPECT IN ENGLISH GRAMMAR. *Academia Science Repository*, *4*(05), 10–27. Retrieved from http://academiascience.com/index.php/repo/article/view/443
- 26. Aziza Jabborova Jobirovna. (2023). Qualities of an Ideal Teacher. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), *I*(10), 437–443. Retrieved from http://grnjournal.us/index.php/STEM/article/view/2132
- 27. Jobirovna, A. J. (2023). Engaging Classroom Strategies: Fostering Active Participation among Students . *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), *I*(9), 155–161. Retrieved from http://grnjournal.us/index.php/STEM/article/view/1379
- 28. Shokir o'g'li, S. U. (2023). MAHALLANING JAMIYAT IJTIMOIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI. Научный Фокус, 1(6), 369-371.
- 29. Sadullayev, U. (2023). ABOUT THE EMERGENCE OF THE CONCEPT OF NEIGHBORHOOD. *Modern Science and Research*, 2(12), 722-727.
- 30. Ilniyoz o'g'li, S. F. (2023). XIX ASRDA XONLIKLARNING O 'ZARO SAVDO MUNOSABATLARI. JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING, 2 (8), 111–114.
- 31. Sayfutdinov, F. (2023). THE IMPORTANCE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN TEACHING HISTORY. *Modern Science and Research*, 2(10), 719–723. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/24678
- 32. Sayfutdinov Feruz Ilniyoz o'g'li. (2023). XIX ASRDA XONLIKLARNING O'ZARO SAVDO MUNOSABATLARI. *JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING*, 2(8), 111–114. Retrieved from https://jsrt.innovascience.uz/index.php/jsrt/article/view/284
- 33. Sayfutdinov, F. (2023). ANALYSIS OF DATA ON LAND OWNERSHIP AND LIVESTOCK FARMING OF KARAKALPAKS. *Modern Science and Research*, 2(10), 650–657. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/25727
- 34. Rahmonova, S. (2023). YANGI O 'ZBEKISTONDA MA'NAVIY- MADANIY ISLOHOTLAR. Current approaches and new research in modern sciences, 2(10), 40-43.

VOLUME 3 / ISSUE 1 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

- 35. 5 Shuhrat kizi, R. S. . (2023). The Development of Spiritual and Cultural Reforms in the Development Strategy of New Uzbekistan. International Journal of Culture and Modernity, 32, 61–66
- 36. Bobohusenov Akmal. (2023). BUXORO VOHASI QOYATOSH SURATLARINING DAVRIY TASNIFI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 29(1), 142–146. Retrieved from
- 37. Bobohusenov Akmal, & Naimov Ismat. (2023). BAQTRIYANING BRONZA DAVRI ARXEOLOGIYA YODGORLIKLARINING JOYLASHUVI VA MODDIY MADANIYATI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 73–80. Retrieved from
- 38. Dilobar Imamkulovna Gulamova. (2023). METHODS OF FORMING THE CULTURE OF USING EUPHEMISMS IN 5-6TH GRADE NATIVE LANGUAGE CLASSES. *International Journal Of Literature And Languages*, *3*(11), 61–67. https://doi.org/10.37547/ijll/Volume03Issue11-09
- 39. Gulamova, D. I. (2023). NUTQ MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISHDA EVFEMIZMLARNING OʻRNI.
- 40. Gulamova, D. . (2023). ЭВФЕМИЗМЫ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ УЧЕНИКОВ. *Modern Science and Research*, 2(8), 231–236. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22630